

**Пропозиції щодо програмного регулювання
сфери підтримки та розвитку МСП та інноваційного підприємництва в м. Харкові**

- оновлення регіональної політики стосовно підприємництва, в тому числі МСП, з урахуванням політики ЄС;
- обов'язковість реалізації політики щодо розвитку МСП та інноваційного підприємництва;
- удосконалення системи ресурсної, інформаційно-консультативної та аналітичної підтримки суб'єктів МСП в програмах, стратегіях м. Харкова;
- удосконалення нормативно-правової бази та програми міста Харкова;
- формування регіональної інфраструктури підтримки підприємства, в т.ч. інноваційної, в межах м. Харкова, враховуючи досвід міст країн ЄС;
- лобіювання законів щодо залучення міських рад до планування програмних документів на будь-яких рівнях регулювання підприємництва;
- створення Харківського міського Фонду підтримки підприємництва.

1.2. ОКРЕМІ ЗАСОБИ ПІДТРИМКИ МСП ТА СТАРТАПІВ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Малий та середній бізнес являє собою значну і потенційну частину економічного розвитку країни на сучасному ринку. Важливим поштовхом розвитку економіки може стати реалізація на основі МСП стартапів.

Подальше формування сприятливого середовища в цій галузі на міському рівні потребує системної підтримки, зокрема, системи сприяння доступності до ринків ресурсів, у першу чергу, фінансових, покращення інфраструктурного забезпечення, організаційно-методичної підтримки, в тому числі при започаткуванні, підготовки підприємницьких кадрів тощо для формування та розвитку підприємництва, в тому числі інноваційного.

Для визначення найбільш актуальних засобів підтримки МСП є важливим визначення сучасного економічного розуміння стартап підприємств, етапів їх функціонування та їх правового регулювання.

1.2.1. Стан законодавчого регулювання функціонування стартапів.

Слід зазначити, що в сучасному законодавстві відсутні не лише інструменти державної підтримки стартапів, а й визначення правового статусу поняття «стартап». Перші згадки про таку форму інноваційної діяльності з'явилися в проекті Закону України «Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності». Зокрема законопроект розглядає даний інноваційний суб'єкт як «стартап компанія», а саме – суб'єкт інноваційної діяльності, що провадить інноваційну діяльність протягом двох календарних років з моменту його державної реєстрації як суб'єкта господарювання у порядку, встановленому законодавством. Відповідно до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підтримки стартапів», стартап визначається як проект, що виконується суб'єктом МСП впродовж двох років з моменту державної реєстрації суб'єкта, або фізичною особою (групою фізичних осіб), та передбачає розробку, виробництво і реалізацію інноваційної продукції (послуг). Вважаємо, що другий варіант більш доцільний для наукоємних підприємств.

Таким чином, термін «стартап» при розгляді процесу започаткування, розвитку підприємництва та підтримки інноваційного підприємництва необхідно застосовувати для законодавчого регулювання таких двох процесів:

– започаткування, розвиток та підтримка будь-яких-видів діяльності, які, як правило, здійснюються у формі МСП;

– започаткування, розвиток та підтримка проектів, щодо розробки, виробництва і реалізації інноваційної продукції (послуг) і які, як правило, здійснюються у формі МСП («інноваційне підприємництво») обмежений період часу.

У зв'язку з цим, в дослідженні ми застосовуємо загальне поняття «стартап підприємства», в формі якого можуть здійснювати діяльність як будь-яке підприємництво, так і інноваційне.

Перевагами стартап компаній є їх динамічна складова, що забезпечує оперативну трансформацію наукових результатів в інноваційну продукцію.

Проблемою правової класифікації стартапів є необхідність використання несформованих економічних критеріїв, які відповідають певним етапам інноваційного процесу та функціонуванню підприємств.

Основними правовими ознаками стартап підприємств є:

1. При створенні стартап підприємства та у його подальшій діяльності, у більшості випадків беруть участь молоді люди, зокрема студенти/аспіранти (генератори стартапів).

2. Стартап підприємство засновує свою діяльність на інноваціях та інноваційних технологіях, частіше за все в практиці України це ІТ-сфера та сфера послуг, проте такий інноваційний суб'єкт може бути застосовано у всіх сферах економічної діяльності.

3. Засновники стартап підприємств в Україні, як правило, не мають власного початкового капіталу. Він формується в основному інвесторами у вигляді вкладів в даний проект (інвестицій).

4. Стартап підприємство постійно змінюється в процесі створення, причому зміни можуть зачіпати і саму суть проекту. Це неминуче призводить до певних проблем та суперечок, особливо якщо автор і розробники проекту різні люди.

5. Оскільки стартап розуміє під собою інновацію та ще не перевірену технологію або сервіс, то такі проекти більше ніж традиційний бізнес ризикують бути збитковими, тому інвестування в таке підприємств є ризиковим.

Ці показники необхідні для підтримки стартап підприємств як інноваційних, так і ні, та стартап проектів, для визначення бенефіціарів, а також для визначення форм і обсягів підтримки підприємств в залежності від етапів функціонування стартап підприємств.

Етапи започаткування та функціонування стартапів визначають суб'єктів інфраструктури та засоби підтримки на кожній стадії:

1. Ідея стартапу – перший етап, який включає в себе обговорення концепції проекту та перспективи подальшого розвитку.

2. Етапи реалізації проекту – в даній частині роботи формуються окремі та послідовні етапи проекту із зазначенням для кожного з них технічного завдання.

3. Підготовка технічного завдання на першому етапі – розроблення технічного завдання, попередньо узгодженого з автором проекту, який в подальшій роботі зможе вносити певні корективи.

4. Реалізація першого етапу проекту, який необхідно запустити швидко та у спрощеному вигляді, для подальшої оптимізації його споживачами.

5. Реалізація послідовних етапів створення стартапу – етап послідовного розвитку, який включає в себе обговорення усіх елементів та подальших побажань користувачів з автором проекту.

6. Подальша модернізація проекту – після повної реалізації основної ідеї стартап може одразу або через деякий час продовжити свою діяльність.

Кожен етап має недоліки правового регулювання щодо порядку його здійснення, крім випадків отримання коштів при державній підтримці інноваційних підприємств відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність». В той же час залишається не врегульованим в законодавстві порядок підтримки стартап підприємств за рахунок недержавних коштів та інвестицій.

Необхідно розглянути реалізацію існуючих проектів підтримки заснування стартап підприємств в Україні та регіонах в залежності від етапів створення стартап проектів в рамках середньострокових та короткострокових програм розвитку міст. Опираючись на чинне законодавство (Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки») відзначимо, що на органи місцевого самоврядування покладаються обов'язки з прогнозування та розробки місцевих програм розвитку міста. Зокрема, в ч.7, ст. 5 Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»: середньострокові пріоритетні напрями регіонального рівня затверджуються Верховною Радою Автономної Республіки Крим, місцевими радами за поданням Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій на основі стратегічних пріоритетних напрямів, середньострокових пріоритетних напрямів загальнодержавного рівня з урахуванням прогнозу економічного і соціального розвитку відповідного регіону.

Приклади функціонуючих соціально-економічних форм та заходів для побудови законодавчого регулювання підтримки стартап підприємств та МСП в територіально-адміністративних одиницях України

1. Приклад регулювання і створення стартап проектів в межах комплексного проекту підтримки інновацій.

Одним із відомих заходів розвитку інноваційної інфраструктури України є створення на базі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» інноваційної екосистеми Sikorsky Challenge, яка підтримується Національним технічним університетом України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» і Науковим парком «Київська політехніка. Метою є розвиток інноваційної діяльності в Україні, залучення вітчизняної молоді, студентів, аспірантів, наукової та бізнес-спільноти до участі у технологічному трансфері, стимулювання співпраці науковців, бізнесу і влади задля інноваційного розвитку економіки і суспільства України, її інтеграції до європейського і світового високотехнологічного простору. Структурно вона складається з наступних проектів:

– Стартап Школа Sikorsky Challenge. Є першим кроком набуття теоретичних знань та практичних навичок у сфері створення інноваційних технологічних стартапів.

– Фестиваль інноваційних проектів «Sikorsky Challenge». Це другий крок - успішна презентація інвесторам. На Фестивалі Пітчери представляють свої інноваційні проекти перед венчурними та інвестиційними фондами. Випускники Стартап школи мають більше шансів на залучення в свої проекти інвестицій, так як вони вже були «заточені» під інвесторів на останніх стадіях навчання в Стартап школі «Sikorsky Challenge».

– Бізнес-інкубатор «Sikorsky Challenge». Є третім кроком – створення компанії. Бізнес-інкубатор створений з метою заохочення і впливу на розвиток інноваційної діяльності та підприємницької активності в Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», а також для залучення інвестицій для реалізації стартап-проектів і запуску успішних стартап-компаній. Після даного етапу виходять вже самодостатні стартап-компанії, які отримують другий раунд інвестицій за підтримки таких структур:

- Інноваційна технологічне середовище «Sikorsky Lab»;
- Центр інтелектуальної власності;
- Венчурний фонд Sikorsky Challenge і інші фонди.

2. Приклад розповсюдження школи навчання малому підприємництву та започаткування підприємств та бізнес-проектів по містах України.

В листопаді 2017 року в м. Харкові як проект K.Fund (засновник – Хмельницький В. І., голова Наглядової Ради НТУ «ХПІ») стартувала Школа МСП (продовження проекту Школи МСП в м. Біла Церква). Школа малого і середнього підприємництва – проект фонду Василя Хмельницького K.Fund, націлений на сприяння розвитку підприємництва в містах України через надання якісних своєчасних знань та ефективних практичних навичок підприємцям із різним рівнем досвіду.

Програма навчання в Школі МСП передбачає інтенсивний курс із основних аспектів організації бізнесу та підприємницької діяльності. Після цього впродовж трьох тижнів слухачі працюють над бізнес-планами, отримуючи консультативну підтримку викладачів Школи.

3. Приклад співпраці приватної ініціативи та органів місцевого самоврядування для комплексного стимулювання розвитку підприємництва та території міста.

«Біла Церква–2025» — спільний проект Українського союзу промисловців і підприємців та мерії міста Біла Церква, що реалізується за підтримки K.Fund і спрямований на розвиток соціально-економічного потенціалу міста. Для реалізації стратегії заснована у 2016 році Агенція стратегічного розвитку Білої Церкви. Головне завдання: реалізація Стратегії розвитку «Біла Церква 2025». Реалізує декілька проектів:

Проект «Бізнес» передбачає в собі створення ефективної та функціональної екосистеми підтримки бізнесу, яка допоможе існуючому бізнесу, а також новим стартапам зростати швидше та принесе соціально-економічну цінність місцевій економіці. Надання розумної підтримки тим, хто бажає, готовий і здатний зростати швидше (з погляду доходів і зайнятості), має вирішальне значення для розвитку міста та добробуту його громадян. Основними заходами буде створення, підтримка розвитку бізнес-інкубатора(-ів), індустріального парку та ряду менторських і консультативних програм для генеральних директорів і керівників місцевих компаній.